

влади, фінансових установ і споживачів фінансових послуг та розробки термінових заходів щодо подолання наслідків фінансової стихії.

Література

1. *Сорос Дж.* Кризис мирового капитализма. — М. : Инфра-М, 1999. — 262 с.
2. *Мовсеян А. Г.* Современные тенденции развития мировой финансовой системы // Банковское дело в Москве. — 2004. — № 10. — С. 45.
3. *Леттер Тони.* Причины банковских кризисов и управление ими. — Лондон: Банк Англии, 1997. — 47 с.
4. <http://news.finance.ua/ru/orgtrg/~2/1/341/117972>

Статтю подано до редакції 19.05.11 р.

УДК 336.742:336.717

В. В. Василенко, аспірант,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІНФОРМАЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ З БАНКІВСЬКИМИ МЕТАЛАМИ

АНОТАЦІЯ. Розглядаються питання організації і забезпечення процесу ефективного управління операціями уповноважених комерційних банків з банківськими металами, сформовано характеристику ризиків операцій з такими активами, виявлено внутрішні й зовнішні джерела якісної управлінської інформації, що необхідна для забезпечення ефективності широкого спектру таких операцій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: банківські метали, інформація, операція, ризик, управління, уповноважений банк.

АННОТАЦИЯ. Рассматриваются вопросы организации и обеспечения эффективного управления операциями уполномоченных коммерческих банков с банковскими металлами, сформирована характеристика рисков операций с такими активами, выявлено внутренние и внешние источники качественной управленческой информации, которая необходима для обеспечения эффективности широкого спектра таких операций.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: банковские металлы, информация, операция, риск, управление, уполномоченный банк.

ANNOTATION. The article considered organization and support issues within the process of effective managing operations of commercial banks authorized to conduct operations with bullion metals, formed risks characteristic for operations with mentioned assets, discovered internal and external sources of quality managerial information, needed to provide effectiveness of a wide range of operations with bullion metals.

KEY WORDS: bullion metals, information, transaction, risk, management, authorized bank.

Постановка проблеми. Ринок банківських металів України визначається значним рівнем конкуренції, широким спектром законодавчо регламентованих операцій і зростанням інвестиційного попиту на такі активи. Організація успішної операційної діяльності на ринку, що, до того ж, характеризується високим рівнем волатильності оптових курсів і міжбанківських котирувань купівлі-продажу банківського золота як домінантного виду банківських металів великою мірою залежить від злагодженості й ефективності процесу прийняття управлінських рішень, що повинні ґрунтуватися на якісній управлінській і поточній інформації щодо ринкової кон'юнктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам управління банківськими операціями і застосування інформаційних технологій у банківській сфері присвячені роботи багатьох науковців, серед яких О. Лаврушин, Ю. Лисенко, А. Мороз, Л. Хміль й ін., однак питання застосування інформаційних технологій в операційній діяльності комерційного банку щодо банківських металів й організаційні аспекти процесу управління залишаються недостатньо висвітленими.

Метою статті є вдосконалення інформаційно-організаційного забезпечення процесу управління операціями комерційного банку з банківськими металами.

Викладення основного матеріалу. За сутністю банківські метали є дорогоцінними металами, доведеними до найвищих світових і національних стандартів якості, що застосовуються для обігу стандартних і мірних зливок золота, срібла, платини, паладію, їх порошоків, гранул та інвестиційних монет з дорогоцінних металів [1, 2], офіційний обіг яких в Україні регулюється Націо-

нальним банком України. Різноманітність видів і форм обігу банківських металів потребує значного рівня кваліфікації і досвіду проведення банківських операцій, накопичити який змогли близько третини від загальної кількості комерційних банків країни, що отримали відповідні ліцензії НБУ¹.

Менеджмент банку, зайнятий операціями з банківськими металами на внутрішньому та/або міжнародному ринку таких активів, повинен забезпечити оптимальне інформаційне середовище для досягнення прибутковості й ефективності здійснення операцій відповідно до затверджених нормативів банківської установи, належне місце на якому слід відвести питанням управління ризиками проведення операцій з банківськими металами, що у загальному плані можна розподілити на операційні й ринкові. До операційних ризиків належать: ризик проведення експертної оцінки; ризик якісного обслуговування клієнтів; ризик відповідності бухгалтерського обліку; ризик інкасації; ризик збереження (якісних і кількісних параметрів). У свою чергу, ринковий ризик являє собою ризик зміни курсу банківського металу на внутрішньому і світовому ринках, у результаті чого банк може отримати відповідні збитки.

Ризик проведення експертної оцінки банківських металів являє собою ризик здійснення неякісної експертизи банківських металів, що надходять до уповноваженого комерційного банку від клієнтів — фізичних й юридичних осіб, від уповноважених на проведення банківських операцій комерційних банків й іноземних постачальників банківських металів. Контроль за цим видом ризику забезпечується розробкою і запровадження ефективних процедур перевірки дорогоцінних металів кваліфікованим експертом, за умови забезпеченням необхідним обладнанням, інструментарієм і хімічними реактивами. З метою потенційного застосування права регресу відповідальності по відношенню до постачальника банківського металу уповноважений банк також має можливість опрацювати і запровадити процедури контролю за обігом злиwkів банківських металів за специфічними й унікальними ознаками кожного злиwку, що повинні обов'язково передбачати процедуру ідентифікації клієнта.

¹ За консолідованими поточними даними корпоративних сайтів комерційних банків України.

Ризик якісного обслуговування клієнтів полягає в організації злагодженої і чіткої взаємодії структурних підрозділів і окремих працівників уповноваженого банку, які тим чи іншим чином задіяні в обслуговуванні клієнтських операцій з банківськими металами. Слід зазначити, що істотну роль у цьому процесі відіграє дотримання комерційним банком відповідності надання клієнтам інформації щодо обсягів наявного металу, номенклатури, якості і ціни відповідних зливків. Відпрацювання якісних і дієвих технологій продажів спеціалістами банку, які працюють з клієнтом на етапі прийняття ним рішення про купівлю або продаж, займає в процесі управління операціями з банківськими металами ключове значення.

Ризик відповідності бухгалтерського обліку за сутністю й обсягам проведених операцій містить небезпеку здійснення неадекватного аналітичного і синтетичного обліку і документального оформлення бухгалтерських операцій. Такий вид ризику насамперед визначає якість облікової політики щодо операцій уповноваженого банку з банківськими металами і програмного забезпечення первинного введення банківських операцій та управлінського контролю за ними.

Ризик інкасації уособлює загрозу втрати банківських металів у цілому або частково, втрати паперових сертифікатів якості банківських металів або пошкодження зовнішнього вигляду банківських металів під час транспортування згаданих активів. Цей ризик настільки специфічний, наскільки процес транспортування банківських металів є відмінним від процесу транспортування готівкових грошових коштів. Наявність твердих інкасаторських кейсів дозволить уповноваженому банку транспортувати банківські метали без ризику втрати ними належного зовнішнього вигляду.

Ризик збереження банківських металів належить до операційного ризику проведення касових операцій, зберігання цінностей і готівкових коштів. Такий вид ризику загальний для всіх видів готівкових операцій комерційного банку. Процес управління цим ризиком повинен залучати наявну в операційній номенклатурі багатьох уповноважених банків операцію щодо відповідального зберігання банківських металів у сховищі банку. Відтак для проведення згаданих операцій мають бути дотримані всі специфічні умови, передбачені Договором відповідального зберігання між банком і клієнтом.

Ринковий ризик стосовно банківських металів досить часто класифікується як валютний [6, с. 46] унаслідок можливої зміни ринкової вартості банківських металів, проданих або придбаних за рахунок банку і є основним щодо забезпечення ефективного управління операціями банку з цим видом банківських активів. Із врахуванням обсягів укладених угод і високого ступеня волатильності курсових коливань кожний уповноважений банк повинен розробляти й упроваджувати ефективні заходи щодо контролю обсягів нетто позиції банку і максимального рівня курсових відхилень, що допускається у торгівлі банку такими активами за власні кошти.

Ефективність і своєчасність управлінської й операційної інформації щодо наявних у банку, планових за надходженням і вибуттям банківських металів, з розподілом їх потоків за видами операцій має вирішальне значення для забезпечення прибутковості банку. Для роботи з операційними ризиками менеджмент банку розробляє, впроваджує і контролює подання відповідних форм обліку і звітності, передбачених чинним законодавством України, внутрішніми нормативними документами і поточними операційними потребами управління. Значна роль щодо збирання інформації про операції з банківськими металами належить операційним системам банку (Scroodge, БАРС та ін.), що розробляються для здійснення повного комплексу банківських операцій.

Підрозділ банку з роботи з банківськими металами, окрім інформації, наявної в аналітичному і синтетичному обліку та їх похідній звітності, повинен розробляти окремі форми звітності і вести облік щодо наступних параметрів операційної діяльності: 1) залишків банківських металів за номіналами зливків та видами монет або інших форм обігу в розрізі системи банку; 2) даних про поточну й планову позицію за видами банківських металів і прибутковістю проведення поточних операцій; 3) бази даних клієнтів банку з наведенням контактної інформації; 4) бази даних щодо обігу зливків з наведенням інформації про ключові параметри банківських металів.

Вагомим фактором інформаційного забезпечення розвитку операцій є також наявність доступу до котирувань банківських металів у режимі он-лайн на світовому і внутрішньому ринках для здійснення поточного контролю за станом прибутковості відкритих позицій та ефективної реалізації відпрацьованих банком торговельних операційних стратегій з банківськими металами й ін-

формування клієнтів банку про поточні курси купівлі-продажу і рівень котирувань щодо можливих інших видів операцій. Джерелом такої інформації про стан міжнародного ринку постають інформаційні й дилінгові послуги таких компаній, як Reuters, Dow Jones, Bloomberg, та послуги сервісу UkrDealing для отримання поточної інформації й обміну параметрами укладання угод на фінансовому ринку України.

Останнім часом великого значення в реалізації завдань організації ефективної роботи з банківськими металами набули ресурси Інтернет, що дозволяють оперативно отримувати та надавати інформацію про курсу купівлі-продажу банківських металів за номіналами зливків, консультувати клієнтів й оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень. Зокрема, інформаційний Інтернет ресурс www.finance.ua містить якісну інформацію щодо операцій купівлі-продажу банківських металів за національну валюту, про котирування зливків банківських металів різних номіналів в усіх регіонах України, ретроспективні дані про стан ринку і динаміку комерційних й офіційних курсів банківських металів. Велике значення для прийняття рішень щодо проведення операцій купівлі й продажу великих обсягів банківських металів мають інформаційні інтернет-ресурси: www.kitco.com, www.platinum.matthey.com, www.gfms.co.uk, www.gold.org, <http://silverstockreport.com> тощо. Значну роль в інформуванні потенційних і наявних клієнтів уповноважених банків про операції з банківськими металами, їх специфічні ознаки та контактну інформацію мають корпоративні Інтернет сайти.

Висновки. Забезпечення якісного клієнтського обслуговування та належної прибутковості операцій з банківськими металами є однією з ключових функцій управлінського персоналу уповноваженого банку, що повинно спиратися на відповідне інформаційне й організаційне забезпечення. Процес управління операційними ризиками можна віднести до іманентних банківських процесів, що цілком перебувають під орудою працівників банківської установи. У той же час, процеси управління ринковими ризиками слід віднести до екстернально залежних процесів, ефективність яких значною мірою залежить від зміни кон'юнктури ринкового середовища. Для забезпечення якісного управління ринковим ризиком уповноважений банк повинен проводити зважену політику ризик-менеджменту, що, у свою чергу, неможлива без забезпечення належної інформаційної підтримки. Питання за-

безпечення такої підтримки є одним з ключових у процесі управління операціями уповноважених банків з банківськими металами.

Література

1. Закон України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18 листопада 1997 року № 637/97-ВР. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Постанова Правління НБУ Про затвердження Положення про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами від 06.08.2003 р. № 325. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. *Крухмаль О. В.* Організаційне забезпечення управління інформацією в комерційних банках // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — Суми, 2002. — Т. 6. — С. 103—106.
4. *Лаврушин О. И.* Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент). — М. : Юрист, 2005. — 688 с.
5. *Лысенко Ю. Г. Тимохин В. Н., Руденский Р. А. и др.* Управление коммерческим банком: инновационный аспект: моногр. — Донецк : Юго-Восток, 2008. — 328 с.

Статтю подано до редакції 27.04.11 р.

УДК 657.62:336.717

Ю. К. Семениченко,
канд. екон. наук, доц.,
докторант кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КАДРОВИЙ ЕТАП ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В БАНКАХ

АНОТАЦІЯ. У статті розглядається власний підхід до характеристики кадрового потенціалу аналітичного процесу в банках. Було досліджено роль аналітичної служби як суб'єкта управління в системі банківського менеджменту, розкриті функції аналітичної служби банку. Розкрито напрями побудови технології аналітичного процесу та питання взаємодії між підрозділами банку в сфері формування аналітичної інформації.